

Bijlage 28: Kostenbeleid - Stedelijk beleid: Onderwijscheques, Oostende

---

“Onderwijscheques zijn als betaalmiddel vanzelfsprekend geworden in de Oostendse basis- en secundaire scholen.”

Geert Saelens, Onderwijsregisseur

De organisatie: De Wegwijzer is een initiatief van de stad Oostende. De medewerkers van De Wegwijzer - de onderwijsbemiddelaars - worden gefinancierd vanuit het Stedenfonds. De werkingsmiddelen komen deels van het budget van de dienst Onderwijs en deels van het budget van Kansen voor Kinderen, een grootschalig lokaal project voor de bestrijding van kinderarmoede in Oostende.

De Wegwijzer zet in op drie belangrijke pijlers: school- en studietoelagen, onderwijscheques en info en reducties vrijetijd. Er werken 3,2 VTE mensen voor De Wegwijzer. De Wegwijzer bevindt zich in het Huis van het Kind (tegenover het Sociaal Huis).

Aanzet: In het schooljaar 2006-2007 startte de stad Oostende voor het eerst met de verkoop van onderwijscheques. De toenmalige Schepen van Onderwijs pikte het idee op bij kuststad Blankenberge. Op vraag van de scholen koos de stad Oostende ervoor om de onderwijscheques mogelijk te maken voor alle kinderen waardoor het onderwijsrecht gegarandeerd wordt. Zo ook voor kinderen van ‘mensen zonder papieren’.

Uit de Stadsmonitor blijkt dat 15% van de huishoudens in Oostende betalingsmoeilijkheden hebben bij huur, elektriciteits-, gas-, stookolie- en waterrekeningen, terugbetalingen van diverse leningen en gezondheidsuitgaven. De Stad kent een stijging van 38% van het aantal dossiers collectieve schuldenregeling. Daarnaast zijn er in Oostende ook nog private schuldbemiddelaars actief.

Het gemiddeld jaarinkomen van de Oostendenaar ligt aanzienlijk lager dan het Vlaams gemiddelde. Een proactieve aanpak van armoede en kinderarmoede is daarom voor de stad Oostende een prioriteit.

Samenwerken: De Wegwijzer kent een breed netwerk van partners: alle Oostendse basis- en secundaire scholen, het Sociaal Huis, de brugfiguren vanuit de Stad, het CAW, de partners Bijzondere Jeugdzorg, de Onderwijs-ambassadeurs van FMDO (de Federatie van Marokkaanse en Mondiale Democratische Organisaties), Samen DiVers (een onafhankelijke welzijnsorganisatie die projecten opzet met en voor etnisch-culturele minderheden met als doel een gelijkwaardig samenleven), de CLB's, enz...

Aanpak: De Wegwijzer zet in op drie pijlers om kinderarmoede in de stad te bestrijden: onderwijscheques, school- en studietoelagen en info en reducties vrijetijd.

Studietoelage: De medewerkers zetten zich proactief in om een studietoelage aan te vragen voor iedereen die langskomt voor onderwijscheques. Vooraleer mensen onderwijscheques kunnen aankopen, wordt een inkomensonderzoek gedaan. Wie recht heeft op onderwijscheques heeft meestal ook recht op een studietoelage. Als gevolg van dit proactief beleid, staat Oostende aan de top van Vlaanderen qua studietoelageaanvragen als DAF-intermediair (Digitaal Aanvraag Formulier). In het schooljaar 2014-2015 heeft De Wegwijzer meer dan 2.100 aanvragen gedaan namens Oostendse gezinnen of ruim 37% van alle aanvragen voor Oostendse gezinnen.

Het blijft niet alleen bij de aanvraag. Ze doen ook de opvolging op vlak van administratie tot de uitbetaling of uitspraak rond het dossier (waarom bv. een aanvraag nog in beraad gehouden wordt of afgewezen). De medewerkers van De Wegwijzer bieden ook hulp bij het verzamelen en verwerken van deze informatie.

Doorheen de jaren heeft De Wegwijzer een breed netwerk van doorverwijzers opgebouwd met een stijging van het aantal contacten als gevolg. De fysieke nabijheid van het Sociaal Huis en de aanwezigheid van een ervaringsdeskundige die mee de straat kan oversteken heeft hier natuurlijk een positieve invloed op. Daarenboven heeft een door-gedreven laagdrempelige werking en mond-tot-mondreclame door tevreden gezinnen eveneens een grote impact.

De Wegwijzer voert een heel duidelijke communicatie door concreet te maken wat ze voor ouders kunnen doen rond haar drie pijlers. De medewerkers zijn ook regelmatig aanwezig op grote school- en vrijetijds- activiteiten om de werking bekend te maken.

Onderwijscheques: In het schooljaar 2006-2007 is het initiatief gestart met een budget van € 25.000 om te besteden aan onderwijscheques. Toen was de waarde van een onderwijscheque nog € 10 en hadden gezinnen recht op minder cheques dan vandaag. Ondertussen is het budget, dankzij de middelen van Kansen voor Kinderen, tot € 144.500 verhoogd met nog daar bovenop een bedrag van € 20.000 vanuit het Sociaal Huis Oostende voor onderwijsmaaltijdcheques. Vroeger waren de onderwijscheques alleen voor kinderen die in Oostende woonden én er naar school gingen. Sedert enkele schooljaren hebben kinderen die in Oostende wonen, maar omwille van hun onderwijstype aangewezen zijn op een school van het buitengewoon basis- en secundair onderwijs buiten Oostende, ook recht op onderwijscheques. De onderwijscheques zijn ook uitgebreid naar leerlingen Tweedekansonderwijs in de aanvullende algemene vorming zonder financiële steun van de VDAB.

De waarde van een onderwijscheque én een onderwijsmaaltijdcheque bedraagt nu € 20 en kost een ouder € 4. De cheques kunnen alleen worden uitgegeven op school. Het secretariaat van de school ontvangt de cheques zoals elke andere vorm van betaling. De school dient de cheques daarna in bij De Wegwijzer en wordt voor het volledige bedrag van de cheques vergoed. De uitbetaling aan de scholen gebeurt drie keer per jaar.

Leerlingen kleuteronderwijs hebben recht op één onderwijs- en twee onderwijsmaaltijdcheques. Leerlingen lager onderwijs hebben recht op twee onderwijs- en twee onderwijsmaaltijdcheques per schooljaar. Leerlingen van de 1ste graad SO hebben recht op vier cheques, leerlingen 2de graad op vijf cheques, leerlingen 3de graad op zes cheques en leerlingen 7de jaar of in een HBO5 opleiding hebben recht op zeven cheques.

Wanneer een gezin zich bij De Wegwijzer aanmeldt, wordt er een inkomensonderzoek gedaan. Indien uit het onderzoek blijkt dat ze recht hebben op de cheques, worden ze onmiddellijk aangemaakt na de betaling van € 4 per cheque. Als een leerling van school verandert, wordt het resterend bedrag van de niet-uitgegeven cheques aan de nieuwe school overgedragen. Alle scholen in Oostende nemen onderwijscheques aan en het is ondertussen een gekend en gangbaar betaalmiddel op school geworden. De scholen hebben het werken met onderwijscheques in hun schoolreglement opgenomen. Het stigma hierrond is aanzienlijk gedaald over de jaren heen, ook mede dankzij de inzet van Brugfiguren die actief zijn in dertien van de vierentwintig Oostendse basisscholen.

Oostende telt 17 secundaire scholen. Van die scholen werken er maar drie met boekenfondsen. In de andere scholen kunnen leerlingen hun schoolboeken met de onderwijscheques aankopen of huren. Twee van de boekenfondsscholen werken met pakketfondsservice IDDINK. De school prefinanciert de betaling van rechthebbende leerlingen aan IDDINK en de leerlingen krijgen sowieso hun boeken. De leerlingen mogen daarna hun boeken op school betalen met onderwijscheques. De dialoog tussen de scholen en IDDINK werd ooit opgestart onder impuls van De Wegwijzer. Met de school die met Boekenfondsservice Standaard samenwerkt, wordt gestreefd naar gelijkaardige afspraken. De school heeft een gedeelde overeenkomst met Standaard die enkel geldt voor de huurboeken. Voor de betaling van hun handboeken bijvoorbeeld, kunnen leerlingen nog steeds op de school gebruikmaken van hun onderwijscheques.

Vrije tijd: In 2008 werd er door het College van Burgemeester en Schepenen een structurele samenwerking vastgelegd tussen de sectoren jeugd, onderwijs, sport en kinderopvang rond vrijetijdsbesteding. Op basis van het inkomensonderzoek, dat bij de aanvraag voor onderwijscheques gebeurt, krijgen kansarme gezinnen recht op kansentarieven bij verschillende sport- en cultuurverenigingen. Per schooljaar vindt één inkomensonderzoek plaats. Dit inkomensonderzoek geldt voor alle stadsdiensten.

Zo is er bijvoorbeeld Sportkans. Wanneer iemand haar attest afgeeft bij een sportclub, krijgt zij een Sportkans die haar recht geeft om slechts € 15 inschrijvingsgeld te betalen bij een sportclub van haar keuze voor een gans schooljaar (niet alle sportclubs in Oostende doen hieraan mee, maar minstens één club voor elke sportdiscipline is vertegenwoordigd). De rest van het inschrijvingsgeld wordt achteraf aan de sportclub betaald door de staddienst. Gezinnen kunnen de € 15 terugkrijgen via tussenkomst van de mutualiteit. Het aanvraagformulier hiervoor wordt onmiddellijk met de gezinnen meegegeven. De Sportdienst zet tevens een Social sportcoach in die de gezinnen actief toeleidt naar en gericht opvolgt in de sportclub.

Dezelfde werkwijze wordt gebruikt voor het Deeltijds Kunstonderwijs. Zo is er ook Kunstkans. Kunstkans bestaat bijna 20 jaar. Rechthebbenden kunnen zich tegen verlaagd inschrijvingsgeld inschrijven op de Kunstacademie en het Conservatorium. Wie jonger is dan 18 jaar betaalt € 25. Wie 18 jaar en ouder is, betaalt € 50 voor een gans schooljaar. Daarnaast krijgen de cursisten in het Conservatorium een verlaging in de huurprijs van hun instrumenten of ontvangen ze in de Kunstacademie een gratis startpakket met materiaal.

De Wegwijzer zet ook in op vrijetijdsparticipatie en dit het hele jaar door. Ze werkt nauw samen met het Steunpunt Vakantieparticipatie alsook met de UiTPAS. Al deze initiatieven zijn gecentraliseerd, dus moeten gezinnen maar op één plaats, namelijk in De Wegwijzer zijn voor informatie over alles.

Succes: De Wegwijzer werkt zeer laagdrempelig en is trots op haar toegankelijkheid. De organisatie levert een belangrijke deeloplossing voor het probleem van onbetaalde schoolfacturen. De dienst is ook terecht fier op de proactieve manier waarop de studietoelageaanvragen gebeuren. De medewerkers steken veel energie in het sensibiliseren van kwetsbare gezinnen en hen helpen om zicht te krijgen op hun rechten. Daarbovenop is het een troef dat gezinnen maar één keer een inkomensonderzoek moeten ondergaan, en niet herhaaldelijk voor elke verschillende stadsdienst. Het is eveneens een win-win-verhaal dat alle Oostendse scholen samenwerken met De Wegwijzer.

Toch weerstand: Er zijn nog altijd een aantal valkuilen. Gebruikers ondervinden het betalen met onderwijscheques soms, als stigmatiserend, al is dit veel minder dan vroeger. Het vraagt extra administratief werk van de secretariaatsmedewerkers van de scholen, en, omdat er maar drie uitbetalingsmomenten op een jaar zijn, moeten scholen prefinancieren en hierdoor wat wachten op hun geld. In het begin van het schooljaar komen ook heel wat cliënten tegelijk naar de Wegwijzer, wat maakt dat de medewerkers de grote toeloop op dat moment moeilijk aankunnen.

Geslaagd: Het project is nu al voor een groot deel geslaagd. Elk jaar bereikt De Wegwijzer meer en meer mensen. In het begin begeleidden ze een 300-tal gezinnen, nu zijn er al ondertussen ruim 1.100. Het betaalmiddel is voor een groot stuk vanzelfsprekend geworden. Het idee van de onderwijscheques is ook uitgerold in andere steden waaronder Brugge, Nieuwpoort, Turnhout, Diksmuide en Veurne.